

NOVIČE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 18. januarja 1854.

List 5.

Kmetovavci pazite,

da vam žito in detelja ne bo gnjila pod snegom!

Ozimina je pod snegom, ki je na zmerzle tla padel, prav dobro shranjena. To je znano vsakemu kmetovavcu. Če je pa po južnem vremenu ali dežju sneg začel kopneti, po tem pa je zopet zmerznilo, se napravi terda snežena skorja čez in čez, in to je silno nevarno za žito in deteljo. Skoz tako terdo skorjo ne more zrak do zemlje, in ker zemeljna soparica pod snegom zadržana žitne in deteljne kalí pregreje, začnejo gnjiti pod to odejo.

V 9. listu lanskih „Novic“ je bilo to natanko popisano pod nadpisom „podučna povest za naše kmetovavce“ in priporočevano je bilo, naj se razruši ledena skorja, da soparica zemlje odduške dobi in zrak do ozimine more. Opravi se to, če ni preveč snega s konji, voli ali kravami, ki se po 5 ali 6 čevljev saksebi prepeljujejo po njivi, da razrušijo skorjo. Če je snega veliko, se mora skorja z drevesom preorati.

Letos je sneg padel na zmerzle tla; na prvič padenega je po več krajih deževalo in južno vreme nastopilo; sedaj je začelo spet zmerzovati in bo morebiti še huje zmerzovalo, — ozimina je tedaj tu in tam v nevarnosti gnjiti. Ti nevarnosti se pride lahko v okom, ako se stori, kar vam svetjemo. Da pa to tudi gotovo pomaga, ni treba več skušati, — je že do dobrega skušeno in poterjeno.

Kjer tedaj po kopnelem snegu se napravlja ledena skorja čez njivo, hajd! s konji, voli ali kravami po nji!

Ljudoljub.

Živinozdravilska skušnja.

(Govejo živino obvarovati kuge) priporoča nek poljsk kmetovavec česenj. Nekoliko kosčikov česnja razmučkanega se daje s kosčikom kruha ali s krompirjem vred vsaki dan zdravi živini na tešč. Velika česnjeva moč kugo zabraniti se je posebno očitno pokazala v nekem hlevu, kjer je 6 telic, ki so dobivale vsaki dan česnja, zdravih ostalo, vse krave pa, katerim se zavolj zopernega duha, ki ga mleko dobí po česnju, ni česenj dajal, so pocpale v ravno tistem hlevu. — Damo, kakor smo prejeli; porok pa nočemo biti, da je gotovo.

Živinoreja na Holandskem,

in kaj bi se smeli naši živinorejci učiti od nje.

(Dalje.)

Postave za plemenske bika so ojstre. Noben bik ni pripušen za pleme, ako ni poterjen za to. Ne da bi smel kak kmetovavec po svoji glavi ravnati. Kdor pripuša bika nepoterjenega za pleme,

plača vsakokrat 3 gold. kazni; polovico tega dnarja prejme, kdor je zatožil tacega prestopnika, polovico pa prejmejo ubogi tistega kraja.

Občinski bik se vodi po vaséh okoli, in scer od mesca majnika do konca velicega serpana po vaséh, ki so mu predpisane, in prav počasi. Kadar pride do vasi, zatrobi z rogom, da zvejo vsi kmetje, da je tukaj. Kdor ga za svojo kravo vpotrebuje, plača pol goldinarja. Število krav je predpisano, čez katero se ne smé rabiti. Le popolnoma zdrave krave se smejo pripušati, in po teletu ne pred ko o 6 tednih. Tudi o tem se kaznuje vsak prestopek. Za presojo vsega tega, so v vsaki okolici zvedeni sosedni možje izvoljeni, kateri čujejo nad tem, in tudi nad tem, kako tisti živinorejec, kteremu je občinski bik izročén, ga glešta in oskerbuje. Poleti mora bik preskerbljen biti z dobro pašo, v hlevu pa scer z dobro klajo in lanénimi prešami; mora biti pridno snažen in pozimi v gorkem hlevu. Mesca listopada se pobira od vasčanov, kar je pri njih bik zaslužil.

Ako se posestnik občinskega bika pregreši zoper postavo na kakoršno koli vižo, plača pervikrat en goldinar, drugikrat 3 goldinarje v dnarnico ubozih, tretjikrat mu vzamejo živino.

To so pogloblitne postave za živinorejo na Holandskem. Kaj ne, če bi pri nas take postave imeli, kako bi kmetje naši godernjali in jezike brusili rekoč: „kaj, s svojo živino ne bom smel ravnati, kakor bi hotel? tega mi še manjka!“ Na Holandskem ne godernja in zabavlja nihče. Vsak previdi, da take ojstre postave so le samim živinorejcom v prid in dobiček, in vsak se radovoljno ravná po njih. Zato pa imajo tudi tako lepo in koristno (nucno) živino. Drugod ravnajo kmetje po svoji glavi, nobena postava jih ne veže, — zato pa imajo tudi po svoji glavi — slabo živino. Komur svetovati ni, mu tudi pomagati ni. (Dalje sledí).

Čisti zrak u delavnicah.

(Konec.)

Da se tedaj zrak u delavnicah ne pokvari, ali da se mu škodljive stvarice ne primešajo, naj se ravná takole:

1. Kadar se nova delavnica napravlja, naj se tako napravi, da prost čist zrak zamore va-njo.

2. Kjer se pa delavnica že ima, ki je čistemu zraku težko pristopna, naj se popravi in prepihu odprè. Kako se pa to napravi, bo vsak zveden mojster, kteremu se dá delavnica prezidati ali prenarediti, povedati vedel.

Bolj ko je delavnica prostemu zraku pristopna, manjši zamore biti nje prostor za toliko delavcov. Se vé da zavolj potrebne gorkote, in da ni preveč prepaha, se pa mora tudi skerbeti, da se naredí kakor je prav. Pervi pogoj zdravja, neoverano dihanje, je pa vendar s tem izpolnjen. Mraz brani dobra peč; prepihu, ki bi delavcom škodovati